

UDC 72

SCOPUS CODE 1201

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2024-1-9-18>

X საუკუნის რაჭის კანკელების მცენარეული ორნამენტების უცხოური ანალოგიების დადგენის მცდელობა

აკაკი რეხვიაშვილი არქიტექტურის საფუძვლების, თეორიისა და სახვითი ხელოვნების დეპარტამენტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, საქართველო, 0160, თბილისი, მ. კოსტავას 68^ა
E-mail: akaki.rekhviashvili12@gmail.com

რეცენზენტები:

მ. ძიძიგური, სტუ-ის არქიტექტურის, ურბანისტიკისა და დიზაინის ფაკულტეტის პროფესორი
E-mail: m.dzidiguri@gtu.ge

თ. ხუნდაძე, თსსა-ის ასოცირებული პროფესორი, ხელოვნებათმცოდნეობის დოქტორი
E-mail: tamazkhundadze@yahoo.com

ანოტაცია. X საუკუნის რაჭის ქვის მხატვრული დამუშავების ფიგურულ-ორნამენტული რელიეფური ნიმუშები მხატვრულ-სტილისტური მსგავსების საფუძველზე სხვადასხვა ქრონოლოგიური საფეხურის სამ ინდივიდუალურ სახელოსნოში ერთიანდება. ამ ძეგლებისა და მათ შორის, ქვის კანკელების დეკორატიულ გაფორმებაში აღსანიშნავია მცენარეულ-გეომეტრიულ მოტივებზე აგებული მრავალფეროვანი ორნამენტული რეპერტუარი.

აღნიშნულთაგან, წინამდებარე სტატიაში წარმოდგენილია X საუკუნის რაჭის ქვის კანკელების მცენარეული ორნამენტის რამდენიმე სახასიათო მოტივი, რომლებიც განხილულია სხვა, თანადროული ქართული ძეგლების პარალელურ მასალასთან შედარების კონტექსტში, ხოლო VIII-IX საუკუნეების

იტალიის, ხორვატიის, ერაყის, ავღანეთის, სირიისა და ეგვიპტის ქვაში, ხის მასალასა და სტუკოში შესრულებულ ძეგლებთან კომპარატივისტული ანალიზის საფუძველზე დადასტურებულია ქართულ მაგალითებში გამოყენებული დეკორატიული მოტივების უცხოური ანალოგიების არსებობის საკითხი. რაც, ფართო ისტორიულ-კულტურულ კონტექსტში X საუკუნის ქართული ხელოვნების თანადროულ აღმოსავლურ თუ დასავლურ ცივილიზაციებთან კავშირებსა და, შესაბამისად, ეპოქისთვის სახასიათო მხატვრული ტენდენციების ურთიერთგავლენა-შედინებაზე უნდა მიაწინებდეს.

საკვანძო სიტყვები: კანკელი; მცენარეული ორნამენტი; უცხოური ანალოგიები; ქვაზე კვეთა.

შესავალი

X და XI საუკუნეების რაჭის ეკლესიების ქვაზე კვეთის ნიმუშები მაღალმხატვრულ დონეზე შესრულებული ფიგურული რელიეფებითა და მცენარულ-გეომეტრიული მოტივების მრავალფეროვანი რეპერტუარით ხასიათდება, რომელთაც მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავთ შუა საუკუნეების ქართული ხელოვნების განვითარების პროცესში.

ამათგან, წინამდებარე სტატიაში განვიხილავთ X საუკუნის რაჭის ეკლესიების ქვის კანკელის გაფორმებაში გამოყენებულ მცენარულ ორნამენტებს და შევეცდებით ამ დეკორატიული მოტივების უცხოური ანალოგიების დადგენას.

ძირითადი ნაწილი

X საუკუნის რაჭის ეკლესიების ქვაზე კვეთილი ხელოვნების ნიმუშების შესწავლის პროცესში, ამ პერიოდის რაჭის ქვაზე კვეთის სახელოსნოების კლასიფიკაცია 2015 წელს გამოქვეყნებულ პუბლიკაციაში ვცადეთ, სადაც მეგლები მხატვრულ-სტილისტური მსგავსების საფუძველზე დავაჯგუფეთ და სხვადასხვა ქრონოლოგიური საფეხურის სამ ინდივიდუალურ სახელოსნოს მივაკუთნეთ.

X საუკუნის მეორე ნახევრის რაჭის ქვაზე კვეთის სახელოსნოში ერთიანდება პიპილეთის, ირის და ჩორდის კანკელები, რომელთაც ახლო პარალელები ეძებნებათ ქართლის, კერძოდ, ფოთოლეთის, ხაშურის და მცხეთის კანკელების სახით.

სურ. 1. ორი, კანკელის ფილა, X ს.

სურ. 2. ფოთოლეთი, კანკელის სვეტის დეტალი, X ს.

სურ. 3. მცხეთა, კანკელის ფილის დეტალი, X ს.

სურ. 4. ფხოტრერი, ხის კარის დეტალი, X-XI სს. მიჯნა.

კანკელთა ეს ჯგუფი გამოირჩევა კაპიტელებით დასრულებული წახნაგოვან-კონუსისებრი მოყვანილობის სვეტებს შორის მოქცეული მართკუთხა ფილებით და ოსტატურად შესრულებული დეკორატიული გაფორმებით, სადაც, მხატვრული კომპოზიციებისთვის დამახასიათებელია ე.წ. „ფართო

ორნამენტი“. მათ შორის, აღსანიშნავია, ჩვენთვის საინტერესო ორნამენტული მოტივი – სტილიზებული მცენარის ქედიანი ღერო ფონის მიმართ სწორად ჩამოკვეთილი კონტურით. ხშირ შემთხვევაში ეს ღერო ტალღისებრ ვითარდება ან შედგენილია S-ებრი მონაკვეთების გადაბმით, რომლის სახასიათო

ელემენტია არასრულად მოხაზული წრე მახვილი კუთხით „გადატეხილი“ ბოლოთი, სადაც გამოხატულია აღნიშნული წრის შუაგულში მოქცეული ყურძნის მტევანი, სამფურცლა ან დასერილობა პირიანი ცალკეული ფოთოლი.

ამ უკანასკნელი ორნამენტით შედგენილი არშია გამოკვეთილია ირის კანკელის ფილაზე, რომელიც განედლებული ჯვრის რელიეფურ გამოსახულებას აჩარჩოებს (სურ. 1). ხოლო, ერთ ზოლზე, ვერტიკალურად განლაგებული მცენარეული ორნამენტის ანალოგიური გადაწყვეტა ფოთოლეთის კანკელის სვეტების წახნაგებზე გვხვდება (სურ. 2). მათთან შედარებით გართულებული სახის – მცენარეული ღეროს მიჯრით მიწყობილ წრეებში ჩაწერილი და მახვილი კუთხით მობრუნებული ურთიერთგადამკვეთი რკალებით ფორმირებული ორნამენტული ჩარჩო მცხეთის კანკელის ფილის ფრაგმენტზეა წარმოდგენილი (სურ. 3). ირისა და ფოთოლეთის კანკე-

ლების მცენარეული ორნამენტის მსგავსი მოხაზულობის და ერთდარიანი ლენტისგან შედგენილი ღერო გამოსახულია X-XI საუკუნეების მიჯნაზე შესრულებულ ფხოტრერის ეკლესიის ხის კარზე (სურ. 4).

ზემოთ აღნიშნული სტილიზებული მცენარის ღეროსთან შესადარებლად, გარკვეული ვარიაციების მაგალითებად შეგვიძლია დავასახელოთ IX საუკუნის გველდესის კანკელის სვეტების წახნაგებზე (სურ. 5) და X საუკუნის ჭალოვანის კანკელის ბაზაკაპიტელიანი წახნაგოვანი სვეტების თუ სხვადასხვა ფრაგმენტის მონაკვეთებში გამოსახული ორნამენტები (სურ. 6, 7). ირის, ფოთოლეთის, მცხეთისა და ფხოტრერის მახვილი კუთხით „გადატეხილი“ დაბოლოებისგან განსხვავებით, გველდესისა და ჭალოვანის მცენარეული მოტივის შემომსახვერელი არასრული წრე დასრულებულია მკვეთრად მობრუნებული რკალისებური ფორმებით.

სურ. 5. გველდესი, კანკელის სვეტი, IX ს.

სურ. 6, 7. ჭალოვანი, კანკელის ფრაგმენტები, X ს.

ქართული მაგალითების, მახვილკუთხიანი მცენარეული ღეროს უცხოურ ანალოგიას წარმოადგენს იტალიის ქალაქ კაპენას სან ლეონე მანგოს ეკლესიის VIII-IX საუკუნეების კანკელის ორნამენტი (სურ. 8),¹ სადაც კანკელის სვეტების დამაგვირგვინებელი არქიტრავული მონაკვეთებისა და აღსავ-

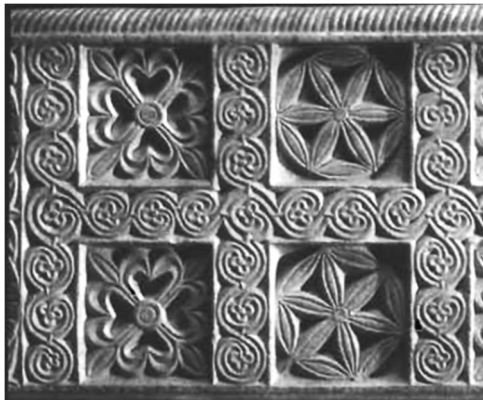
ლის კარის სატრიუმფო თაღის ზედაპირი გაფორმებულია ვაზის მტევნებისა და სხვადასხვაგვარი ფოთლოვანი მოტივების შემომსაზღვრელი, ერთმანეთთან ხელოვნურად „მიდგმული“, ორღარიანი ლენტით შედგენილი მცენარეული ღეროს არასრული წრეების რიგით.

სურ. 8. კაპენა, იტალია, კანკელის დეტალი, VIII-IX სს.

ამასთან შედარებით, უცხოურ ნიმუშებში, მკვეთრად მოზრუნებული რკალისებრი ფორმებით დასრულებული არასრული წრეების განსხვავებულ ვარიანტებად შეიძლება დავასახელოთ VIII საუკუნის იტალიის (სესტო ალ რეგენა, სურ. 9) და ხორვა-

ტიის (ჩიოვო, ზადარი, სურ. 10) ქვის რელიეფური ფილების გაფორმებაში გამოყენებული ტალღისებრი განვითარებული, დაღარულზედაპირიანი მცენარეული ღეროს და ფოთლოვანი მოტივებისგან შედგენილი ორნამენტული არშიების მაგალითები.

სურ. 9. სესტო ალ რეგენა, იტალია, რელიეფური ფილის დეტალი, VIII ს.

სურ. 10. ზადარი, ხორვატია, რელიეფური ფილის დეტალი, VIII ს.

¹ ფოტო აღებულია ინტერნეტიდან:

<http://catalogo.fondazionezeri.unibo.it/scheda/opera/83642/Anonimo%20sec.%20VIII%20IX%2C%20Chiesa%20di%20san%20Leone>

X საუკუნის რაჭის ქვაზე კვეთის სამივე ქრონოლოგიური საფეხურის სახელოსნოში შემავალი კანკელების გაფორმებაში გამოყენებული მეორე დეკორატიული მოტივი, რომელსაც სტატიამში განვიხილავთ, დასერილზედაპირიანი ფოთლოვანი ორნამენტის რამდენიმე ვარიანტია.

აღნიშნულთაგან, X საუკუნის პირველი ნახევრით დათარიღებული სხიერის კანკელის სვეტის კაპიტელზე გამოკვეთილია სიბრტყობრივ-გრაფიკულ სტილში გადაწყვეტილი ფოთლები (სურ. 11). საკმაოდ დიდი ზომის და დაბალ რელიეფში შესრულებული სტილიზებული ფოთლები თითქმის სრულად ავსებს კაპიტელის მუცლიანი ზედაპირის გარშემო გამოსახული კალათისებრი წნულისგან შექმნილ ზედა რეგისტრის სამკუთხედებს. ფოთლის ღეროზე სიმეტრიულად გამობმული ფოთო-

ლაკების შუაგული ცერად ჩაკვეთილი სიბრტყეებით კოვზისებრ ამოღებულია, ხოლო ღეროიანი ფოთლის სიმეტრიის ღერძზე და ფართო, ბრტყელ-ზედაპირიან მონაკვეთზე ირიბად გავლებული მცირე სიღრმის ღარებით მონიშნულია ძარღვები. ამავე პერიოდის, ბოყვის კანკელის ერთი ფილის ფრაგმენტზე შემორჩენილია სიცოცხლის ხის რელიეფური გამოსახულება, რომლის მართი კუთხით ჩამოკვეთილი გვერდების სილუეტი ფონის მიმართ მკაფიოდ აღიქმება. სტილიზებული მცენარის დაზიანების მიუხედავად, მისი სამფურცლა ფოთლების ზედაპირზე გრაფიკულად დამუშავებული ძარღვების აღმნიშვნელი ღარები განირჩევა (სურ. 12). აღსანიშნავია, რომ სხიერისა და ბოყვის კანკელების ფოთლის ზედაპირის დამუშავება უფრო სადა, მოკრძალებული გადაწყვეტით ხასიათდება.

სურ. 11. სხიერი, კანკელის კაპიტელის დეტალი, X ს.

სურ. 12. ბოყვა, კანკელის ფილის დეტალი, X ს.

ამათგან განსხვავებით, შედარებით ღრმად გავლებული ღარებით გამოირჩევა, X საუკუნის მეორე ნახევრის რაჭის ქვაზე კვეთის სახელოსნოს მხატვრულ ნაწარმოებთა – ირის და პიპილეთის კანკე-

ლების და ქართლის ძეგლებიდან მათი უახლოესი პარალელის – ფოთოლეთის კანკელის წაწვეტულბოლოიანი, მოგრძო ფორმის ბრტყელი ფოთლების ზედაპირები (სურ. 13, 14, 15).

სურ. 13. ირი, კანკელის ორნამენტი, X ს.

სურ. 14. პიპილეთი, კანკელის ორნამენტი, X ს.

სურ. 15. ფოთლოვანი, კანკელის ორნამენტი, X ს.

ნიმანდობლივია, რომ ზემოხსენებული ჭალოვანის კანკელის ერთი ჯგუფი, ბრტყელზედაპირიანი ფოთლოვანი ორნამენტის მხატვრული გადაწყვეტა ენათესავება როგორც სხიერისა და ბოყვის, ისე პიპილეთის, ირისა და ფოთლოვანის ანალოგიური მოტივების სიბრტყობრივ-გრაფიკულ სტილში დამუშავებას, ხოლო ამ კანკელის გაფორმებაში გამოყენებული მხატვრული კომპოზიციები და სამფურცლა ფოთლოვანი მოტივების ფორმა-მოყვანილობა ძლიერ ემსგავსება ქვემოთ განხილული ქართული და უცხოური ძეგლების ორნამენტულ გაფორმებას.

დასახელებულ ძეგლებთან შედარებით, უფრო მდიდრულად დეკორირებული იერსახით გამოირჩევა და გამოსახულების ორ სიბრტყეში კვეთის – ფონისა და რელიეფური ზედაპირის დამუშავების – მკაფიო მაგალითია X საუკუნის ბოლო მეოთხედის რაჭის ქვაზე კვეთის ერთ სახელოსნოში შემავალი სალხინოს, ზემო კრიხის, უყემის, იწის და პატარა ონის წმ. გიორგის ეკლესიების ორნამენტული ნიმუშები. მხატვრულ-სტილისტური თვალსაზრისით ამ ჯგუფის ძეგლებისთვის დამახასიათებელია სხვადასხვა პროფილის ღარიანი ლენტით შედგენილი წნულები, გეომეტრიულ და მცენარეულ მოტივებზე აგე-

ბული კომპოზიციური სქემები, მცირე ზომის წრეებით „დაცხრილული“ ჩუქურთმის ზედაპირები და მცენარეული მოტივების მრავალფეროვანი რეპერტუარი. ასევე, ამ რელიეფური ნიმუშების მხატვრულ კომპოზიციებში მცირე ინტერვალთა დაშორებული ჩუქურთმა მჭიდრო ნახატს ქმნის, სადაც ჩაკვეთილი ფონის ვიწრო, ჩამუქებულ ზოლთან დაპირისპირებულია ფოთლოვანი მოტივი, რომლის ზედაპირი დამუშავებულია ღრმადჩაკვეთილი ღარებით ან ამ უკანასკნელის და ცერად ჩაკვეთილი გლუვი სიბრტყეების კომბინაციით, რაც ჩრდილ-სინათლის უცარი მონაცვლეობის ეფექტს ქმნის.

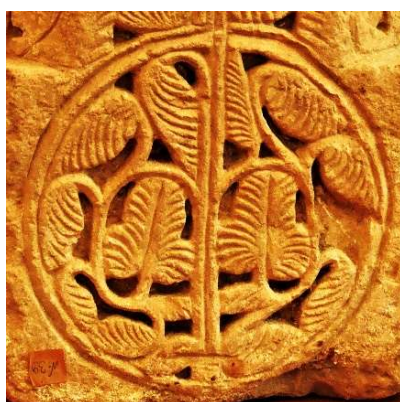
აღნიშნულთაგან, სხვა ქართულ და უცხოურ ნიმუშებთან კომპარატივისტული ანალიზისთვის შეგვიძლია გამოვყოთ სალხინოს (სურ. 18, 19, 20) და ზემო კრიხის (სურ. 16, 17) რამდენიმე სახის ორნამენტული კომპოზიციის იდენტურად შესრულებული სტილიზებული მცენარის ჩუქურთმები, სადაც წარმოდგენილია მცენარეული ორნამენტის კლასიკური ღეროდან განშტოებული ბრტყელი, დასერილზედაპირიანი სამფურცლა ფოთლები, მცირე ზომის ფოთლაკები და სხვა.

სურ. 16, 17. ზემო კრიხი, ტაძრის რელიეფური ორნამენტის დეტალები, X ს.

ქართულ ხელოვნებაში დასერილზედაპირიანი სამფურცლა და სხვა ფორმის ფოთლების ერთ-ერთი ადრეული მაგალითები წარმოდგენილია მარტვილის ტაძრის VII საუკუნით დათარიღებულ რელიეფურ ფილაზე, IX საუკუნის გველდესის კან-

კელის ფრაგმენტებზე და სხვა. ქვის რელიეფური ნიმუშების მსგავსად, ეს დეკორატიული მოტივი გამოიყენება X-XI საუკუნეების მიჯნის ფხოტრე-რისა და ჩუკულის ეკლესიების მოხარატებული ხის კარების დეკორში.

სურ. 18, 19, 20. სალზინო, კანკელის ორნამენტები, X ს.

დასახელებული ქართული ძეგლების პარალელურად, სიბრტყობრივ-გრაფიკულ სტილში გადაწყვეტილი დასერილზედაპირიანი ფოთლოვანი ორნამენტის ანალოგიური მაგალითები ხშირად გვხვდება სტუკოსა და ხეში შესრულებული ავღანეთის, სირიის,

ერაყისა და ეგვიპტის VIII-IX საუკუნეების არაერთი ხელოვნების ნიმუშის მხატვრულ გაფორმებაში.

კერძოდ, ამ თვალსაზრისით, ერთ-ერთი გამორჩეული მხატვრულ ნაწარმოებთა ჯგუფია VIII-IX საუკუნეებით დათარიღებული, ერაყის ქალაქ ტაკ-

რიტმი აღმოჩენილი მოხარატებული ხის პანელები, რომლებიც ამჟამად დაცულია ნიუ-იორკის ხელოვნების მუზეუმში (სურ. 21, 22, 23, 24)².

მსგავსი მხატვრული ღირსებით ხასიათდება,

ამავე პერიოდის, ეგვიპტეში, ქაიროს მახლობლად მიკვლეული ავეჯის და სამარხის შემამკობელი ხეზე კვეთის ნიმუშები, რომლებიც ინახება კაიროს ისლამური ხელოვნების მუზეუმში (სურ. 25, 26, 27)³.

სურ. 21, 22, 23, 24. მოხარატებული ხის პანელების ორნამენტები, ტაკრიტი, ერაყი, დაცულია ნიუ-იორკის მეტროპოლიტენ მუზეუმში, VIII-IX სს.

გარდა ამისა, სტუკოში შესრულებული მრავალფეროვანი ორნამენტებით გამოირჩევა ავღანეთის ქალაქ ბალხის VIII-IX საუკუნეების ცხრაგუმბათიანი მეჩეთი, სადაც, მრავლად გვხვდება დასერილზედაპირიანი ფოთლების სხვადასხვა ვარიან-

ტი (სურ. 28)⁴. ამის თანადროული უნდა იყოს სირიის ქალაქ რაკაში აღმოჩენილი, სტუკოში გამოკვეთილი და მსგავს სტილში გადაწყვეტილი მცენარეული მოტივები (სურ. 29, 30)⁵.

სურ. 25, 26, 27. მოხარატებული ხის პანელების ორნამენტები, კაირო, ეგვიპტე, ინახება კაიროს ისლამური ხელოვნების მუზეუმში, VIII-IX სს.

² ფოტოები აღებულია ინტერნეტიდან: <https://www.metmuseum.org/art/collection>

³ ფოტოები აღებულია ინტერნეტიდან:

<https://www.flickr.com/photos/gballardice/51769465712/in/photostream>

⁴ ფოტო აღებულია ინტერნეტიდან:

https://static.nationalgeographic.co.uk/files/styles/image_3200/public/2048-1176.webp?w=1450&h=2175&q=100

⁵ ფოტოები აღებულია ინტერნეტიდან: <https://syrian-heritage.org/raqqa-east-of-raqqa-site-western-palace-vegetable-stucco-ornaments-11/>

სურ. 28. ე. წ. ცხრაგუმბათიანი მეჩეთის ორნამენტი, ბაღი, ავღანეთი, VIII-IX სს.

სურ. 29, 30. სტუკოში შესრულებული ორნამენტი, რაკა, სირია, VIII-IX სს.

ერთი მხრივ აღსანიშნავია, განხილული ქართული და უცხოური რელიეფური ჩუქურთმის ფოთლოვანი მოტივების გარკვეული ვარიაციების არსებობა და მათი, ზოგადი მხატვრულ-სტილისტური ნიშნების მსგავსება. მეორე მხრივ, საჭიროა ქართული და უცხოური ანალოგიების - ორნამენტული კომპოზიციებისა და დეკორატიული მოტივების აშკარა იდენტურობის ხაზგასმა, რომლის მკაფიო მაგალითებს სალხინო-ზემო კრიხი-ჭალოვანის ქვაზე კვეთისა და ეგვიპტე-ერაყის ხის მხატვრული დამუშავების ფრიზული, ერთ ზოლზე განვითარებული,

წრეში თუ თაღედში მოქცეული ჩუქურთმის რამდენიმე მაგალითი წარმოადგენს.

დასკვნა

სტატიამ განხილული ქართული და უცხოური დეკორატიული მოტივების მსგავსების კონკრეტული მაგალითები, შეგვიძლია წარმოვიდგინოთ ისტორიულ-კულტურულ კონტექსტში, რაც, X საუკუნის ქართული ხელოვნების თანადროულ აღმოსავლურ თუ დასავლურ ცივილიზაციებთან კავშირებზე და ამის შესაბამისად, ეპოქისთვის სახასიათო მხატვრული ტენდენციების ურთიერთგავლენაზე შედინებაზე უნდა მიგვანიშნებდეს.

ლიტერატურა

1. Chubinashvili, N. (1958). *Georgian medieval artistic woodcarving: (Fractures of the X-XI centuries)*. Tbilisi: Georgia SSR Academy of Sciences. (In Russian);
2. Davitaia, M., Rekhviashvili, A. (2022). Fragments of the Templons Discovered in Racha in the Recent Decade. *Works*, 4(526). (In Georgian);
3. Dimand, M.S. (1937). Studies in Islamic ornament (Some aspects of Omayyad and early Abbasid ornament). *Ars Islamica*, 4. Michigan: Research seminary in Islamic Art, Institute of Fine Arts University of Michigan.
4. Ekhtiar, M.D., Soucek, P.P., Canby, S.R., Haidar, N.N., (2011). *Masterpieces from the Metropolitan Museum of Art*. USA, New York: The Metropolitan museum of Art.;
5. Evans, H.C., Ratliff, B. (2012). *Byzantium and Islam: Age of Transition, 7th-9th Century*. USA, New York: The Metropolitan Museum of Art.;
6. Milocevic, A. (1999). The first early medieval sculpture from the church of St. Marta uBijaci, Starohrvatska prosvjeta. *Old Croatian education*, 3(26). (In Croatian);
7. Moraitou, M. (2001). *Umayyad ornament on early Islamic woodwork: a pair of doors in the Benaki Museum*.

8. Rekhviashvili, A. (2015). Classification of the 10th Century Stone Carving from Racha. *Georgian Antiquities*, 18. (In Georgian);
 9. Shmerling, R. (1962). *Minor Forms in the Architecture of Medieval Georgia*. Georgia, Tbilisi: Georgia SSR Academy of Sciences. (In Russian);
 10. Tsintsadze, V. (1963). *Upper Krikhi architectural monument*, *Ars Georgica*, 6-A. Georgia, Tbilisi: Georgia SSR Academy of Sciences. (In Georgian).
-

UDC 72

SCOPUS CODE 1201

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2024-1-9-18>

Attempts to Establish Foreign Analogies of the Plant Ornament of Racha Iconostases of the X Century

Akaki Rekhviashvili

Department of Architecture Theory Fundamentals and Fine Arts, Georgian Technical University, Georgia, 0160, Tbilisi, 68^a, M. Kostava str.
E-mail: akaki.rekhviashvili12@gmail.com

Reviewers:

M. Dzidzighuri, Professor, Faculty of Architecture, Urban Planning and Design, GTU

E-mail: m.dzidzighuri@gtu.ge

T. Khundadze, Doctor of Arts, Associate Professor, Tbilisi State Art Academy

E-mail: tamazkhundadze@yahoo.com

Abstract. Figurative-ornamental relief samples of artistic processing of Racha stone of the 10th century are united in three individual workshops of different chronological stages on the basis of artistic-stylistic similarity. In the decoration of these monuments, including stone iconostases, it is worth noting the diverse ornamental repertoire built on plant-geometric motifs.

Of the above mentioned, several characteristic motifs of plant ornament of Racha stone iconostases of the 10th century are presented. They are discussed in the context of comparison with parallel materials of other modern Georgian monuments. On the basis of comparative analysis of the monuments of Italy, Croatia, Iraq, Afghanistan, Syria and Egypt in stone, wood material and stucco of the 8th-9th centuries, the issue of the existence of foreign analogies of decorative motifs used in Georgian examples is confirmed. Which, in a broad historical-cultural context, should indicate the links of Georgian art of the 10th century with modern Eastern and Western civilizations and, accordingly, the mutual influence of artistic trends characteristic of the era.

Keywords: foreign analogues; iconostasis; plant ornament; stone carving.

განხილვის თარიღი 26.12.2023

შემოსვლის თარიღი 28.12.2023

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 22.03.2024